

ילקוט מזרחי

כתב-עת לחנינוס ועיון

77

חוברת י"ח
כסלו תשל"ה
נובמבר 1974

ילקוט מזרחי

יִלְקוּט מִיִּשְׁעֵי כַת־בִּיעַת לַתִּיעוּד וְעִיוֹן

חֹבֶרֶת י"ח

חֶשׁוֹן תִּשְׁל"ה, נֹבֶמֶבֶר 1974

המערכת :

יהודה באואר, ישראל גוטמן, שלום חולבסקי,
יהודה טובין, אבא קובנר, רוז'קה קורצ'ק

סיוע לעריכה לשונית : חיים רשף

אין להעתיק או לתרגם דברים שמתפרסמים בכתב־העת
בשלמותם או בחלקם ללא נטילת רשות מן המערכת.

יוצא לאור ע"י מורשת

בית עדות ע"ש מרדכי אנילביץ'

וספרית פועלים

המערכת והמנהלה : תל־אביב, רחוב המאספים 9, טל' 267754

נדפס בישראל, דפוס ורד, תל־אביב

תוכן העניינים

עיונים

פרופ' ש. אטינגר	ייחודה של האנטישמיות בימינו 7
יואב גלבר	המדיניות הציונית והסכם ההעברה, 1933—1935 (ב) 23
שלום חולבסקי	מינסק במאבקה וכליונה — כפתח להבנת מצבם של יהודי ברית-המועצות בשואה ולאחריה 101

מקורות ועדויות

שמואל גרובר	פרטיזנים יהודים באיזור לובלין 113
הירש נייבורגר	בגיטו קובנה 149

תעודות

א. ד. קולקה	לברור מדיניות היהודים של ה"ס.ד.
	בארצות הכבושות הראשונות 163

ספרים

ישעיהו ילינק	שואת יהודי סלובאקיה בראי המחקר והספרות (ג) 185
--------------	--

מי ומה בחוברת

עיון

- אנו פותחים את חוברת י"ח של ילקוט מורשת בהוצאתו של פרופ' שמואל אטינגר מהאוניברסיטה העברית בירושלים על "ייחודה של האנטי-שמיות בדורנו", שהושמעה ב"חוג מורשת". הרצאה זו שעובדה על-ידי פרופ' אטינגר ל"ילקוט מורשת" מהווה תרומה חשובה לסידרת מחקריו שעיקרה בחינת וליבון התופעות המרכזיות של שנאת ישראל בזמן החדש.
- הננו מביאים את החלק השני והמסיים מעבודתו של יואב גלבר על "המדיניות הציונית והסכסוך העברי" (טרנספר) בשנים 1933–1945. עבודתו זאת של י. גלבר היא נסיון להקיף נושא מורכב זה, שהיה שרוי במחלוקת חריפה בציבוריות היהודית והישראלית ומשקף במידה רבה את הגוונים של המדיניות הגרמנית בתקופה זאת, מכל ההיבטים. מחקר זה בוצע כעבודת גמר באוניברסיטה העברית בירושלים בהדרכתו של פרופ' ש. אטינגר.
- אנו מפרסמים את חיבורו של שלום חולבסקי על "מינסק במאבקה וכליונה כפתח להבנת מצבם של יהודי ברית-המועצות". גורל גיטו מינסק, שנתקיים במשך זמן ממושך למדי, דרכה של המחתרת בגיטו זה ומקומה בתנועה הפרטיזנית הכללית וריכוז של פליטים במינסק — מספקים קווי אבחנה והבנה להתנהגותם ותגובותיהם של יהודי ברית-המועצות מחד גיסא והסביבה הלא-יהודית מאידך גיסא במלחמת-העולם השנייה. כמו כן מנתח חולבסקי את דרכי הפירסום של הסובייטים בהתבטאויות הרשמיות שלהם והשמעות הנובעות מהם לגבי הגיטו במינסק והמחתרת שצמחה בתוכו.

עדויות

- במדור זה אנו מביאים את העדות של שמואל ("מיטק") גרובר, שנערכה על-ידי ש. קרקובסקי, תוך השוואה עם עדויות שמסר המחבר זמן קצר אחרי המלחמה ומקורות אחרים. ש. גרובר שהה במחנה לשבויי-מלחמה יהודים בלובלין, הוא נמלט מהשבי יחד עם קבוצה של שבויים יהודים אחרים והיה אחד ממפקדי היחידות הפרטיזניות ביערות באיזור לובלין. עדות זו מביאה מידע חשוב על הלחימה הפרטיזנית היהודית ומצבה בקרב המחנה הפרטיזני הכללי.
- פרק זכרונותיו של הירש ניירגר נרשם מיד אחר המלחמה והוא עדות נדירה על שלבי הקיום של גיטו קובנה ועל המשטרה היהודית בגיטו זה. המשטרה בגיטו קובנה היתה מודרכת על-ידי האחריות לכלל היהודי וקיימה קשרים עם המחתרת. הנאצים נקמו באנשיה לפי שיטותיהם. העדות מהווה שיחזור מפורט של פרשה חשובה זו.

תעודות

- אוטו דב קולקה מהאוניברסיטה העברית מוסר לפרסום צרור תעודות בלתי ידועות על הנסיון שנעשה בתקופת ראשית הכיבוש הנאצי בפרוטקטוראט, לרכז את יהודי בוקרסטיה ומוראביה בעיר פראג. הנסיון שיזמו אנשי ה-ס.ד. נכשל. דב קולקה מסביר, במאמר המלווה את התעודות, את רקע האירועים והסיבות שגרמו לזניחת הרעיון, וכן מוסיף הערות מבהירות בשולי התעודות.

ספרים

- ד"ר ישעיהו ילינק מגיש את החלק השלישי מעבודתו הביבליוגרפית המתמשכת, המכילה את כל החיבורים המשקפים את "שואת יהודי סלובקיה" בראי המחקר והספרות.